

DE NIEUWE FINANCIERINGSWET: ANDERS EN BETER

In een politiek gevoelig debat zoals dat over de financieringswet moet er ruimte zijn voor nuance. De resultaten van een onderzoek voorstellen als de uitslag van een voetbalmatch, is fout en leidt tot een verarming van de maatschappelijke discussie, waarschuwen **ANDRÉ DECOSTER** en **WILLEM SAS**.

Lijk uit de kast? Waar?

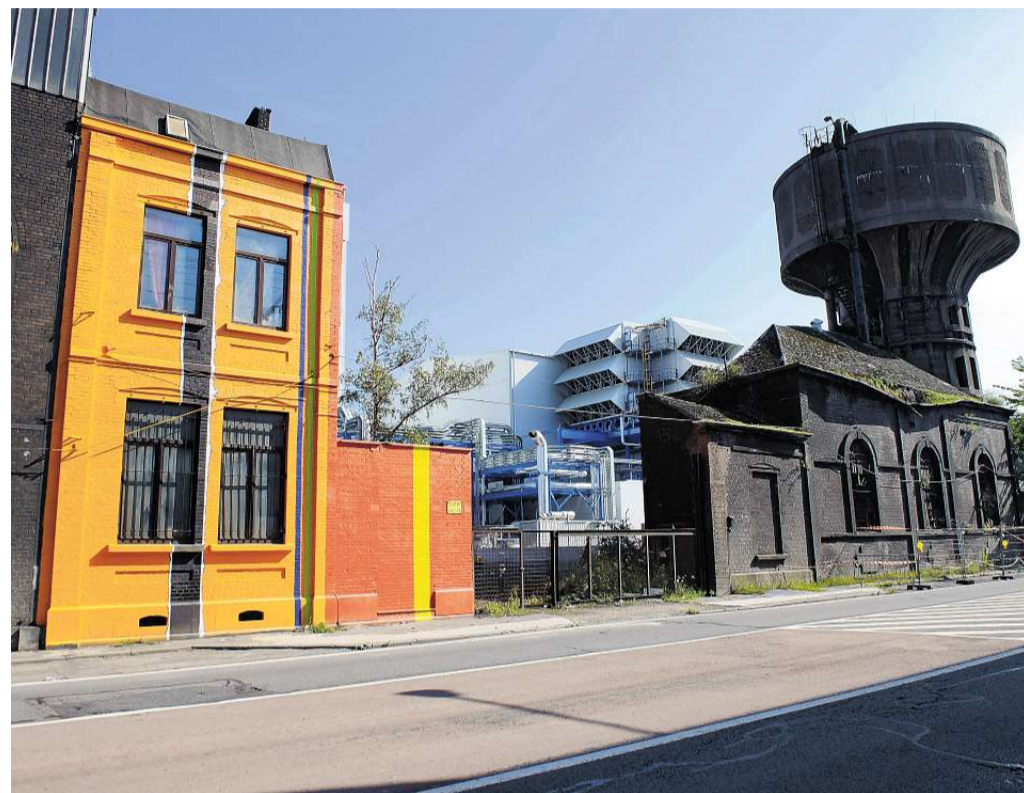
ANDRÉ DECOSTER EN WILLEM SAS

Wie? Hoogleraar publieke financiën en doctorandus over 'Fiscal federalism', beiden aan de KULeuven.
Wat? De nieuwe financieringswet maakt de Vlaaming niet armer.
Waarom? Regionaal verlies kan nooit losgekoppeld worden van de winst geboekt door de federale overheid.

In een recent verschenen studie analyseerden we de nieuwe financieringswet. Dat onderzoek werd in een groot deel van de berichtgeving in verband gebracht met de vraag of 'de N-VA nu gelijk had met haar kritiek'. Daarover gaat de studie nochtans niet. Het is op zich al erg dat de vraag in *Tersake* aan Wouter Beke 'of er nu nog lijken uit de kast zullen vallen' haaks staat op onze conclusie. Maar minstens even erg is dat ze een 'framing' verradert die het moeilijk, zo niet onmogelijk, maakt resultaten van onderzoek te populariseren en bruikbaar te maken voor het publiek debat. Daarvoor zien we twee redenen. Ten eerste worden we niet geholpen door media die alles in het keurslijf van 'winnaar-verliezer' willen proppen. We hebben het hier dan niet over de budgettaire winst of verliesrekening voor de diverse overheden. Wel over de voorstelling in sommige media dat er door onze studie plots iemand 'ongelijk' zou hebben. Om het met het adagium van *The Financial Times* te zeggen: wij hebben deze analyse gemaakt *without fear and without favour*. Het is écht een verschraving van het publiek debat de resultaten voor te stellen als de uitslag van een voetbalmatch. Ten tweede hebben we weer eens onderschat hoe moeilijk het is om duidelijk te maken dat wetenschappers geen sluitende antwoorden kunnen en ook niet móeten geven. Wij hebben niet voorspeld dat Vlaanderen verlies zal lijden met de nieuwe financieringswet. We hebben geprobeerd bloot te leggen wat de belangrijke parameters zijn die de toekomstige inkomstenstromen zullen bepalen. Daarover helderheid scheppen, is van groot belang voor de politieke en publieke discussie buiten de gesloten kring van de onderhandelaars. We kennen de aversie voor nuance in zo'n politiek gevoelig debat. Maar dat kan nooit een reden zijn om de nuance zelf achterwege te laten. We doen hier nog een poging.

Goede hervorming

In de studie beantwoordden we twee vragen: 1) Biedt de nieuwe financieringswet een antwoord op de vooraf geformuleerde (politieke) verzuchtingen? 2) Zo ja, worden de onvermijdelijke verliezen en winsten volgend uit het nieuwe systeem bij alle betrokken partijen beperkt tot een minimum? Ons antwoord op beide vragen was positief. We vinden de hervorming dan ook een goede hervorming. We hebben de eerste vraag als volgt uitgespit: 1) Nam de fiscale autonomie toe? Ja, en fors. Voor de gewesten is de fiscale autonomie toegenomen van 8,8 miljard tot 19,6 miljard euro. Van de totale inkomsten voor de gewesten is nu 74,5 procent afkomstig uit eigen belastingen, waar dat voordien 43 procent bedroeg. 2) Is er (nog) perverse en/of excessieve solidariteit? Neen. Ten eerste werd de 'ontwikkelingsval' - waarbij een armere regio er

Diep in Wallonië: Marchienne-au-Pont. © Philip Reynaers/photo news

geen belang bij zou hebben om het beter te doen - uit de nieuwe financieringswet verwijderd. En voor hen die vonden dat het solidariteitsmechanisme te genereus was: het is nu beperkter in omvang. Berekend voor 2012 daalt de solidariteitsterm voor Wallonië van 241 euro per hoofd naar 190 euro; voor Brussel van 295 naar 232 euro. Op dat vlak nam de responsabilisering wel degelijk toe. Toch stellen we vast dat de responsabilisering licht is gedaald. Dat komt omdat responsabilisering soms ook wordt uitgedrukt als de hoeveelheid regionale inkomsten die afhangen van de economische prestaties van een gebied (*de juste retour*). We benadrukken in onze studie dat die vorm van responsabilisering al hoog lag in de oude financieringswet (62,5 procent). We gaan dus niet akkoord - vroeger niet, en ook nu niet - met de stelling dat het oude systeem onvoldoende responsabiliseerde.

Suggereren dat de transfers naar Wallonië toenemen, blijft flagrant fout

Als men het uitdrukt in miljarden, verhoogt het overgeheveldde arbeidsmarktbeleid de zo gedefinieerde responsabilisering sterk. Alleen in procent uitgedrukt daalt de responsabilisering licht. Dat komt omdat het grootste stuk van de nieuwe overgedragen bevoegdheden naar de gemeenschappen gaat. Die worden niet gefinancierd op basis van economische prestaties zoals de gewesten, maar hoofdzakelijk op basis van bevolkingsaantallen. We leggen in onze tekst nadrukkelijk uit waarom we vinden dat er grenzen zijn aan de

juste retour-benadering. We geven goede redenen waarom niet alles verdeeld moet worden met de sleutel van de personenbelasting en hebben er daarom altijd voor gepleit dat het evenwicht tussen *juste retour* en 'behoefte' behouden blijft. We vinden het positief dat dit in de nieuwe financieringswet zo blijft.

Verwaarloosbaar verschil

Maar in de berichtgeving kwam bovenstaande evaluatie slechts beperkt aan bod. Jammer, te meer omdat één paragraaf van onze studie werd overbelicht (de laatste). Daarin onderzochten we hoe de onderhandelaars gemaakt hebben dat ze die belangrijke, door Vlaanderen gewenste, hervormingen konden doorvoeren zonder sommige betrokken partijen zwaar in het verlies te duwen. Die voorwaarde werd door alle betrokken partijen, ook de N-VA, onderschreven en we vinden dat men daar met brio in is geslaagd. Onze simulaties bevestigen wat ook de onderhandelaars al wisten: de mate waarin de opbrengst van de personenbelasting groeit als de economie groeit (de elasticiteit), speelt een cruciale rol. Maar ongeacht de elasticiteit is het verschil in winst of verlies tussen de regio's onderling verwaarloosbaar. De uitspraak van Bart De Wever toen het akkoord bekend werd dat 'de Vlaming armer is wakker geworden', met de suggestie dat de transfers naar Wallonië toenemen, blijft daarom flagrant fout. Alleen het Brussels Gewest wint, en de vraag hoeveel extra financiering Brussel daadwerkelijk nodig heeft, komt in onze studie niet aan bod. De Vlaming is ook niet armer geworden om een tweede, belangrijke reden. In een scenario met een lagere elasticiteit dragen Vlamingen en Franstaligen bij tot de vrijwaring van de federale financiën. Maar diezelfde Vlaamse en Waalse/Franstalige burgers maken natuurlijk zelf ook deel uit van de federatie, die hun pensioenen uitkeert, de sociale zekerheid garandeert en belangrijke publieke goederen verstrekt. Eventueel regionaal verlies kan in die zin dus nooit losgekoppeld worden van de winst geboekt door de federale overheid. Door dat toch te doen, riskeert men opnieuw een verarming van het publieke debat. En dat is zeker een verlies.

‘“Verbeter de wereld, begin met jezelf.”
Mijn twee broers, soixante-huitards, hadden die verknijpt tot “Verbeter jezelf, begin met de wereld”. Ze hadden alledrie gelijk.’

Radiojournaliste **KRISTIEN BONNEURE** herinnert zich een van de spreuken van Phil Bosmans (in haar dagboek in 'Nieuwe feiten').

Zwartrijders moeten betalen!

Na de sterk vertraagde treinen, de sterk vertraagde inningen: had de NMBS niet sneller in actie kunnen schieten, vraagt **JAN VANLANGENDONCK** zich af.

JAN VANLANGENDONCK

Wie? Redacteur bij 'Peeters&Pichal' (Radio 1).
Wat? Deurwaarders om boetes te innen, moet kunnen. Maar de timing is verkeerd.
Waarom? Als je zwartrijden streng wilt bestraffen, wacht je geen jaren om dat aan te tonen.

Of het niet een brug te ver is dat consumentenprogramma's en -organisaties het opnemen voor zwartrijders? Eerst en vooral vind ik dat wie zwartrijdt, beboet moet worden. Maar ik krijg de stellige indruk dat de NMBS nu toch een nieuwe invulling geeft aan het begrip vertraging. Na de sterk vertraagde treinen, de sterk vertraagde inningen.

Ik zie het zo voor me in een kantoor van de NMBS, een maand geleden: 'Zeg Louis, weet jij wat er in deze kast steekt?' 'Nee, maar als we de sleutel vinden, zullen we het subiet weten.' Even later: 'Awel, dat is straf. De lijst met zwartrijders uit 2005-2009!'

Het minste wat je kunt zeggen, is dat de NMBS onhandig is geweest

Zou het zo gegaan zijn? Het doet er niet echt toe, maar het is wel zeer vreemd dat de NMBS sinds enkele weken zwartrijders van jaren geleden probeert te overtuigen om hun ticket alsnog te betalen. Met een boete van 190 euro erbovenop. Hadden ze dat niet een beetje eerder kunnen doen? Het zou gaan om tweehonderdduizend mensen, van wie er één zelfs duizend keer heeft zwartgereden. Het gaat dus om veel geld.

Welke zelfstandige, welke kmo of welk groot bedrijf probeert zes jaar na de feiten nog een niet-betaalde factuur te innen? Je zou denken: doe dat zo vlug mogelijk. Een maand later, of aan het einde van een

boekjaar. Geen geleuter met verjaringstermijnen, weggegooid bewijsjes, gaten in de herinnering van de betrokkenen. En als de schuldenaar weigert, stuur dan maar deurwaarders en incassobureaus op de snoodaard af. Sleur hem voor het gerecht. Maar wacht in godsnaam toch geen eeuwigheid om dat te doen! De NMBS schert nu met mooie argumenten, die helaas soms naast de kwestie zijn. Het zou niet eerlijk zijn tegenover betalende klanten als ze zwartrijders niet hard aanpakt. Het zou ook niet fair zijn tegenover het eigen personeel dat de laatste tijd aan agressie blootstaat. En het is geld dat haar rechtmatig toekomt. Allemaal juist. Alleen is de timing verkeerd. Als je zwartrijden streng wilt bestraffen, wacht je geen jaren om dat te tonen.

Onschuldigen

Nog pijnlijker wordt het voor de NMBS nu blijkt dat er onder de zogenaamde zwartrijders ook enkele onschuldigen zitten. Mensen die bijvoorbeeld een treinabonnement hadden, dat net die ene dag thuis vergeten waren, het de volgende dag toonden aan het loket, en een onogelijk stempeltje kregen als bewijs. Of zelfs alleen maar een 'het is in orde zo'. Die soms meer dan 1.800 dagen (dat klinkt nog indrukwekkender dan vijf jaar) na de feiten hun biljet van 6,40 euro moeten betalen, plus natuurlijk een boete van 190 euro. En die er in een indrukwekkende brief van het gerechtshof van Brussel op gewezen worden dat ze al één of twee keer een herinnering hebben gekregen. Ook al vijf jaar geleden.

Ik wil graag alle mensen een pint betalen die alle treintickets, buskaartjes en parkeerbonnetjes gedurende zo'n lange tijd bijhouden. Die onschuldigen kunnen dus meestal niet meer bewijzen dat ze wél betaald hebben, of hun abonnement later hebben aangeboden.

Een pijnlijk detail: door zo lang te wachten met het inschakelen van een deurwaardersbureau, dreigen heel wat echte zwartrijders en zelfs recidivisten de dans te ontsnappen door die vermaledijde verjaringstermijn. Waarvan de NMBS zegt dat hij vijf jaar bedraagt, maar de ombudsman van diezelfde NMBS houdt het op één jaar. Een van de twee heeft het fout. Het minste wat je kunt zeggen, is dat de NMBS onhandig is geweest. Maar voor alle duidelijkheid: zwartrijders moeten betalen! En wel meteen.

RIK TORFS

VERANDERING

Rik Torfs is hoogleraar kerkelijk recht en senator voor CD&V. Zijn column verschijnt elke donderdag.

De oppositie wil dat alles anders wordt, terwijl de premier meent de regering van de verandering te leiden. Hoogstens een van de twee heeft hij het rechte eind, misschien geen van beiden.

Politici verkondigen verandering en halen er succes mee. François Mitterrand beweerde *le changement* te belichamen. Zo werd hij in 1981 tot president van Frankrijk verkozen. Later gaf hij toe het laatste staatshoofd in de gaullistische traditie te zijn geweest. Misschien was ook dat pose, maar de onuitgesproken sneer naar zijn opvolger Jacques Chirac, een 'echte' gaullist, is zo mooi dat waarheid onbelangrijk wordt.

Maar ter zake, alle flauwekul daargelaten: hoe komt het dat politici die zich tot kampioenen van de ver-

andering uitroepen bijval oogsten, terwijl burgers de geringste wijziging in hun eigen levenspatroon dodelijk vinden? Vraag de gemiddelde echtelieden om in bed voortaan aan de andere kant te gaan liggen, de ene links in plaats van rechts, de andere rechts in plaats van links, gekker hoeft het niet te worden, en wanhoop breekt los. Dan is van partner veranderen minder rampzalig. Waarom scoren politici desalniettemin met het toverwoord 'verandering'? Omdat het vederlicht is. Elio Di Rupo wil geen zware hervormingen. Wel wenst hij voor zichzelf een gunstiger gesternte. Meer Vlamingen die van hem houden en in hem niet het verleden, maar de toekomst zien. Kortom, hij wou wat graag dat alles anders was, maar zonder de moeilijke weg te moeten volgen die daartoe leidt.

Sorry voor de bruuske overgang, maar net zo verging het de kerk. Sinds Vaticanum II (1962-1965) beschreven kerkleiders de parochie stevast als een gemeenschap. Daar bestaan teksten over, een huiszoeking kan dat uitwijzen. In die teksten: harmonie en broederlijkheid alom. Mensen vinden dat aardig. Hoewel, als kind en puber voelde ik vooral ongemak. De parochie, een gemeenschap? Wat moest ik mij daar bij voorstellen?

De parochie, een gemeenschap? Wat moest ik mij daar bij voorstellen?

Een grote graad van verbondenheid, dat zeker. Liefde? Misschien wel. Ongewenste geestelijke intimiteit met kerkgangers die ik van haar noch pluis kende? Vooral dat. Ze kwamen en gingen, de parochianen, geen hoofdknikje kon er af. Uit plichtsbefes probeerde ik, tegen de herfstige nevel die rond de zaterdagavondmissen hing in, warme gevoelens te koesteren jegens de mensen die rondom mij zaten. Doch ik knapte af op muf geurende regenjassen en wratjes achter het oor van vreugdeloze huismoeders. De plicht om volslagen onbekenden meer lief te hebben dan je als gevelege puber aankunt, herinner ik mij als ondraaglijk. Tot zover deze biecht.

Maar er was meer aan de hand, en hier kunnen rationele geesten weer aanpakken. De parochie werd dweperig een gemeenschap genoemd, terwijl de kerkstructuren ongewijzigd bleven. De paus bewaarde zijn positie als almachtige leider. De bisschop bleef op eigen houtje nieuwe pastoors benoemen, de gemeenschap die de parochie bij name was, werd niet geconsulteerd, had dat gewoon te slikken. Zoals politici droomden kerkleiders van iets moois, van de parochie als gemeenschap, doch de kerkstructuren aanpassen? Ho maar.

Collega Marcel Metzger verzeleek de parochie als gemeenschap in een autoritair gebleven kerk met een nieuw automodel dat trots wordt gelanceerd, terwijl aan de productielijn in de fabriek niets verandert. Onmogelijk natuurlijk. De nieuwe auto rolt niet zomaar uit de assemblagehal. Het hele productieproces moet anders. Dat lukte niet. Was het onwil? Vroeger vond ik van wel. Nu denk ik eerder aan onvermogen. De kerkleiders waren oud en moe, niet sterk genoeg om macht af te staan, bij gebrek aan gezag om zulks te compenseren. Kortom, dromen van een veranderde wereld is wat anders dan de wereld veranderen.

Slaagt Di Rupo in dat laatste? Met al die laten en horigen die in de armste stukken Wallonië van hem afhankelijk zijn? Met een gesloten partijstructuur waarbinnen kadaverdiscipline heerst? Met de verstregeling van politiek en economie die Wallonië zo exotisch maakt? Misschien, wie weet, geef hem een kans, net wat u zegt.

Dromen eveneens van verandering: dronkaards met een mooie baan die hen even dierbaar is als de drank, maar daarmee onverzoebaar blijkt, minnaars die het heimwee in de smekende ogen van hun vriendin ondraaglijk vinden, kantoorlerken die als kleuter door hun moeder werden bewonderd, en dagelijks het geniepige misprijzen van hun jongere baas door hun lijf voelen snokken.

Verandering als een droom, zonder de kracht om hem na te jagen.

‘Wie vindt de collectie moderne kunst van Museum Schone Kunsten in Brussel nog? Ik ben er al maanden naar op zoek’

BERT ANCIAUX maakt er geen geheim van dat sommige zaken te lang aanslepen, ook al heeft hij ooit cultuur in portefeuille gehad (op Twitter).